

7. a) Predstavte si, že aj vám starček umožní vybrať si jeden zo stolov alebo vziať si čarovné klbko. Podľa toho, čo si vyberiete, nakreslite si obrázok stola alebo klbko.
 b) Ked si vyberiete stôl, napíšte vedľa neho, čo v živote očakávate.
 c) Ked si vyberiete klbko, predstavte si svoju budúcnosť a heslovite opíšte cestu, po ktorej vás klbko povedie. Pomenujte cieľ, ku ktorému by vás klbko mohlo doveste.
 d) Vymenete si so spolužiakmi svoje predstavy.

8. a) Prečítajte si ľudové výroky. Stretli ste sa už s nimi? Skúste vysvetliť ich význam.

- b) Ako sa nazývajú tieto ľudové výroky? Ktorý výrok súvisí s rozprávkou *Sitno?*

Každý je kováčom svojho štastia.

Čo je komu súdené, to ho nemine.

Jeden sa narodí k zlatému stolu, druhý k striebornému a iný k železnému stolu.

- c) Odpíšte si výrok, ktorý nabáda ľudí, aby sa sami pričinili o svoje štastie.

9. Vysvetlite ustálené výrazy. Ako ich pomenúvame?

Dostal sa z blata do kaluže. Vrie to v ňom ako v hrnci.

Ked' ich otec volal orať, vyhovárali sa, že ich bolia nechty, ked' ich volal siať, boleli ich vlasy, a ked' ich volal žať, povedali, že nech zbiera, kto rozsypal.

Otec robil na poli, len mu tak práca v rukách horela, ale synovia doma steny podopierali a na pravé poludnie počítali na nebi hviezdy.

Jedného dňa, ked' už bola úroda z pola zvezená, obilie vymlátené a vyčistené, vraví gazda:

— Synkovia moji, ja už nevládzem poorať a pripraviť pole na novú úrodu. Narobil som sa do úmoru. Teraz si ľahiem a zomriem.

Co povedal, to urobil. Obliekol si bielu košeľu, fanové gate, súkennú kabanicu, rozostavil okolo posteľ rozzaťe sviece a ľahol si, akoby chcel naozaj dušu vypustiť.

Synovia začali bedákať:

— Otec náš, neopúštaj nás, ako si bez teba na tomto svete poradíme!
 — Nebojte sa, synkovia. Hladom nezahyniete, ani bieda vás nezmorí. Zakopal som na poli pre vás poklad. Len si ho musíte nájsť!

Vybrehli synovia na pole, preorali ho, zem poprevracali, porozbíjali hrudy, ale nič nenašli.

— Otec náš, kde si ten poklad zakopal?

Otec vstal z posteľ:

— Tuším mi ani zomrieť nedáte.

Zobral plachtu, nasypal do nej zrno, pobral sa na pole. Ukazuje synom:

— Taktôž som po poli chodil a zlatky rozhadzoval: za hrsť tam, za hrsť sem! Skúste to smno.

A tak leníví synkovia voľky-nevoľky chodili s otcom po šírom poli, rozhadzovali zrnká napravo, naľavo. Ani nezbadali, ako pole obsiali.

Napadol sneh, prišla zima. Synovia do otca domŕzali, kde je ten poklad.

— Na jar uvidíme, keď zide sneh, sám sa nám ukáže.

Zopakujte si

K ľudovej tvorbe, k ľudovej slovesnosti patria aj **príslovia**, **porekadlá** a **pranostiky**.

Príslovie je krátky výrok, ktorý vyjadruje **Ľudskú skúsenosť** a poučenie z nej: *Každý je kováčom svojho štastia. Čo sa za mladi naučíš, na starobu ako by si našiel.*

Porekadlo je ustálený výraz, ktorý obrazne pomenúva nejaký jav. Neobsahuje poučenie: *Popálil si prsty. Má ho v zuboch. Len oči by mu jedli.*

Pranostika vyjadruje dlhorocné skúsenosti z pozorovania prírody, počasia: *Studený máj, v stodole raj.*

Zemský poklad

1. a) Prečítajte rozprávku.

Kde bolo, tam bolo, za pieskovým morom, za skleným vrchom, za drevenou skalou žil raz gazda s troma synmi.

Pekní boli, silní, aj dub by preskočili — keby im ho na zem zvalili. Takí boli lenívi. Ked' sa chceli poškrabáť na hlave, takmer si oko vyklali. Takí boli nešikovní.

Synovia sa celú zimu o otca starali ako nikdy predtým. Báli sa, aby neumrel.

Otec ležal v posteli a rozkazoval:

– Narúbte drevo, navarte, zhodťte sneh zo strechy, podojte kravku!

Na jar sa pobrali na pole. Zelenalo sa jedna radost.

– Otec, kde je poklad? – pýtali sa synovia.

– Ved' sa už ukazuje, – vraví otec. Synovia si šli oči vyočiť, ale nič nevideli.

– Počkáme do leta, kým nevylezie celý!

Prišlo leto, obilie dozrelo a otec raz ráno vraví:

– Už sa poklad ukázal, až oči oslepuje!

Pole sa naozaj ligotalo ako zlatá tabla.

– Podľme ho, synkovia, rýchlo zberať!

Požali, vymlátili. Čo predali, to sa im premenilo na zlatky, čo zomleli na múku, premenilo sa v ohni na zlaté pecne chleba.

Synovia videli, že sa darmo nepachtili, každému sa ušlo aj peňazí, aj chleba.

A otec im povedal: – Už sa mi ani umierať nechce, keď vidím, ako sa vám všetko pod rukami na zlato premieňa.

Od toho času synovia hlboko orali a hlboko si z chleba krájali.

Aj mne z neho odkrojili...

Peter Glocko: *O múdrej Aničke, Šalamúnskej hlavičke alebo Čo fígel, to groš* (úryvok)

b) Povedzte, ako sa vám rozprávka páčila. Čím vás zaujala?

Viete si predstaviť miesto, kde žili postavy rozprávky? Mohol sa podobný príbeh naozaj odohrať? Hovorte svoje názory.

c) Čo v rozprávke považujete za zveličené a čo za humorné?

d) Vysvetlite, čo vyjadruje nadpis rozprávky.

e) Skúste sformulovať, čo je tému a čo hlavnou myšlienkovou rozprávky.

Zapamätajte si

Rozprávka, v ktorej slabnú fantastické prvky, pribúda reálna skutočnosť a každodenný život, sa nazýva **realistická rozprávka**. Hrdinami realistických rozprávok sú prostí dedinskí ľudia. Svojím umom, dôvtipom a ďalšími kladnými vlastnosťami dokážu zvíťaziť nad nadutosťou, chamtivosťou, podlosťou alebo hlúpostou svojich protivníkov. Vlastnosti ľudí sú často **zveličené**. V realistických rozprávkach sa často uplatňuje **humor**.

2. K postavám napíšte po päť vlastností, ktorými sa vyznačovali.

otec

synovia

3. a) V rozprávke vyhľadajte, ako sa stupňuje dej.

b) Spoločne zostavte osnovu rozprávky.